

“Yaşamın krizi”, derinleşerek devam ediyor. Geçtiğimiz günlerde, Dünya Sağlık Örgütü’nün (DSÖ) bir duyurusu, kapitalizmin insana karşıtlığını ve akıl dışılığını bir defa daha gören gözler, düşünen zihinler için görünür, anlaşılabilir hale getirdi. Bir başka ifadeyle, kapitalizm yeniden dünya ölçeğinde deşifre oldu. COVID-19 pandemisini ortaya çıkaran nedenlerin yok edilebilmesi ya da geriletilebilmesi için etkili olabilecek herhangi bir çaba gösterilmediği bilgisiyle dolaylı olarak da olsa yüzleşmek zorunda kaldık.

Oysa, “yaşamın krizi” gezegenimizdeki her bir canlı türünün kendisi olarak yaşayabilmesi yeniden sağlanmadan çözülebilecek bir kriz değil. Ve devam ettiği müddetçe “insanlığın ve doğanın geleceğinin” tehdit altında olduğunu son pandemide bütün acılarıyla yaşayarak öğrenmiş olmamız gerekiyordu. “Dile kolay” bile değil maalesef; 2020-2023 yıllarında yapılan bildirimlere göre, SARS-CoV-2 nedeniyle 704 milyon 753 bin 890 kişi hastalandı, bu kişilerden 7 milyon 10 bin 681’i ise ne yazık ki hayatını kaybetti. Bu sonuçlar, “yaşamın krizine” neden olanların da kamu düzeninden sorumlu ülke yönetimlerinin de yerkürede türlerin birlikte yaşamasının geleceği için gereğini yapmadığını, yapmayacağını bir kez daha gösterdi.

DSÖ tarafından, ilki 2009 yılında domuz gribi salgını için olmak üzere, günümüze kadar toplam yedi kez “halk sağlığında uluslararası acil durum” (public health emergency of international concern) ilân edildi. Ebola salgını için 2014 ve 2019, Zika salgını için 2016, COVID-19 salgını için 2020, maymun çiçek hastalığı salgını için 2024 ve eradike edilmiş olmasına karşın, yeniden görülmeye başladığı için çocuk

felci hastalığına karşı 2014 yılında, “halk sağlığında uluslararası acil durum” ilânı yapıldı.

“Halk sağlığında uluslararası acil durum” ilânı, 2005 yılında kabul edilen “Uluslararası Sağlık Tüzüğü” hükümlerine göre, DSÖ’ye hastalıkların dünya genelinde yayılmasını önlemek ve salgını kontrol altına alınabilmek amacıyla tanınmış bir yetkidir. Bu yetki, DSÖ’ye ülke yönetimlerine ve uluslararası örgütlere hastalığın tanısı, takibi, tedavisi ve bağışıklama faaliyetleriyle ilgili olarak gerekli kaynağı ayırması ve önlemleri alması için tavsiyede ve uyarıda bulunma, denetleme vb. olanaklar sağlıyor. Bununla birlikte, tüzüğün hukuki herhangi bir yaptırımı söz konusu değil. DSÖ tarafından üstlenilen bu yetki, Birleşmiş Milletler’in (BM) kurumsal güvencesinden ve BM’ye üye ülkelerin taahhüdünden kaynaklanıyor ve sürdürülüyor.

Dünya tarihinin son 15 yılında, “halk sağlığında uluslararası acil durum” ilân edilmesini gerektiren etkeni virüs olan altı salgının ortak nedeni var mı? Ya da ne(ler) olabilir? Temel neden patriyarkal kapitalizm elbette. Ve 1980’li yıllardan itibaren uygulanmakta olan neoliberal politikalar sonucunda, 15 yıl gibi insanlık tarihi için bir “nokta” dâhi olamayacak kadar çok kısa bir zaman diliminde beş farklı viral etkene bağlı olarak altı ayrı salgın yaşadık. Bir önceki salgın, COVID-19 pandemisi, 2020 yılında başlamış ve iki yıldan uzun sürmüştü. Hastalık ve ölümleri mevsimsel olarak devam ediyor.

Konunun uzmanlarının, 14 Ağustos 2024’de, ellerindeki verileri değerlendirmek için gün boyu yaptığı çalışma sonucunda, DSÖ, tarihinde yedinci kez “halk sağlığında uluslararası acil durum” ilân etti. İlânın bu defa ki gerekçesi maymun çiçeği hastalığı (Mpox)

salgını oldu. Bu salgın için “halk sağlığında uluslararası acil durum” ilânı bir öncekinden farklı olarak; etkeni, bulaşma yolları, hastalık belirti ve tablosu yıllardır bilinen ve 2019 yılından beri de etkisi kanıtlanmış aşısı olan bir hastalık içindir. İnanılır gibi değil, ancak, gerçek. Bu durum bile tek başına, ara etken olan “yaşamın krizi”ne yönelik herhangi bir müdahalede bulunulmadığını gözler önüne seriyor. Engellenebilir olmasına karşın, ülkeler ve toplumsal sınıflar arasındaki eşitsizlikler derinleşerek devam ediyor. 2024 dünyasında bir grup insan açlık, susuzluk nedeniyle yaşamını kaybediyor. Bir başka grup insan doğrudan hedef alınarak öldürülüyor. Başka bir grup insan da yaşanan bu insanlık dışı olaylardan yararlanıyor, zenginleşiyor, daha da zenginleşiyor. Oysa, onların da yaşayabileceği bir yer küreyi bir süre sonra isteseler de bulamayacaklar.

Buna karşın, umut etmemiz gerekiyor. Ancak, umut mücadeleye gerektiriyor. “Yaşamın krizi”ne karşı gereğini yapmayanlara “yapılması gerekeni yaptırabileceğimize” ilişkin umudu var edebilmeli ve büyütebilmeliyiz. “Büyük insanlık” bunu başarabilir. Yeter ki umudunu yitirmesin. Varlığı ve büyütülebilmesi için de mücadeleden vazgeçmesin. Başarmak zorundayız, başaracağız. Çünkü umudumuz var...

DSÖ, 13 Ağustos 2024 günü, 01 Ocak 2022 ile 30 Haziran 2024 tarihleri arasında toplam 116 ülkeden, tanısı laboratuvarında doğrulanmış 99 bin 176 maymun çiçeği hastasının bildiriminin yapıldığını, bu hastalardan 208’inin hastalık nedeniyle hayatını kaybettiğini ve hastalığın yayılma eğiliminde olduğunu kamuoyu ile paylaşmıştı. Son 30 ayda saptanmış bu olgulardan 95 bin 209’u günümüzdeki salgının en yoğun yaşanmakta

olduğu Demokratik Kongo Cumhuriyeti tarafından rapor edilmiştir. Demokratik Kongo Cumhuriyeti, ayrıca, Ocak-Temmuz 2024 tarihleri arasında, tanısı laboratuvar doğrulaması içermemekle birlikte, 15 bin 600 yeni olgunun tespit edildiğini, bunlardan 507'sinin de öldüğünü bildirdi.

Maymun çiçeği hastalığı ilk kez, bir zoonoz olarak 1958 yılında maymunlarda saptanmıştı. Maymun çiçeği hastası ilk insan ise 1970 yılında bildirildi. Günümüzde etken, insandan insana yakın temas, vücut sıvıları, solunum ve cinsel temas yoluyla bulaşabiliyor. Plasentadan da geçebildiği biliniyor. Klinik olarak çiçek hastalığına benzer bulgular görülmekle birlikte, daha hafif seyretmektedir. Ayrıca, etkeni aynı aileden olan çiçek hastalığına karşı aşılansın olan yaş gruplarında maymun çiçeği hastalığına karşı da koruyuculuğun devam ettiği gösterildi. Bu durum bir şans olarak kabul edilebilir. Bununla birlikte, söz konusu yaş grubunda çiçek aşısı yapılmayanların büyük çoğunluğu Afrika kıtasındaki ülkelerde yaşayanlardır.

Avrupalıların 15. yüzyılda bildiklerini coğrafyaları keşfe çıkıp, ulaştıkları toprakları sömürgeleştirmeye başlamasıyla birlikte, Afrika kıtası hep öncelik taşıdı. Bir yandan insanları köleleştirilirken, diğer yandan, yerüstü ve yeraltı kaynaklarına el konuldu. Ancak, emperyalistler, sömürgeleştirdikleri ülkelere aldıklarını karşılıksız da bırakmadılar. Karşılığında açlık, susuzluk, yoksulluk, hastalık, acı ve ölümü sundular yıllarca. Günümüzde de o yıllarda başlayan sömürü ve eşitsizliklerle, bunlar nedeniyle yaşanmakta olan yoksulluk, açlık ve hastalıklar devam ediyor. Dünyanın aklıktan ölenlerin en çok olduğu, aşısı olan ve olmayan bulaşıcı hastalıkların en sık görüldüğü, önlenemez nedenlerden kaynaklanan bebek ve çocuk ölümleri nedeniyle doğumda beklenen yaşam süresinin

en kısa olduğu "Kara Afrika", maymun çiçeği salgınına da kaynaklık etmek zorunda bırakıldı. Bu salgınla birlikte, kapitalizmin yanı sıra, emperyalizmin de deşifre oldu. Sağlık alanındaki bu sorunların çözümü için anti kapitalist mücadeleyle birlikte, anti emperyalist mücadele de gerekiyor.

Bu sayıda sizlerle, öncelikle uzun bir aradan sonra 8 Haziran 2024 günü, Danışma Kurulu ve Hakem Kurulu üyelerimizin bir bölümü ile Metin Özügürü'nün katılımıyla gerçekleştirdiğimiz "Sınıf Mücadeleleri ve Sağlık Hizmeti" başlıklı "Yuvarlak Masa Toplantısı"nı paylaşıyoruz. Yaklaşık dört saati bulan bu toplantı kaydının çözümleri öncekiler gibi oldukça uzun olmasına karşın, içeriği ve konuşma dili formatının sağladığı kolaylıkla bir çırpıda okunabileceğini düşünüyorum. Bu okumayla, dergimizin eskimeyen başlık ve içeriğinden sınıf ve sınıf mücadelesi kavramları ile dünya ve Türkiye'de bu alanda yaşananlara ilişkin bilgilerimizin güncelleneceğini umuyorum. Yanı sıra, son yıllarda "mantar" gibi çoğalan "meslek sendikacılığı" ile ilgili tartışmalar da planlamamıza rağmen, bu toplantıda gündeme geldiği için içeriği değiştirmeden sizlerle paylaşıyoruz.

Yuvarlak Masa Toplantısı'nın yanında, son yıllarda Türkiye'de de önemli bir sorun olan aşı reddi konusu Dursun Yılmaz tarafından niteliksel veri toplanarak gerçekleştirilmiş "Çocukluk Aşılarını Reddedenlerle İlgili Sağlık Çalışanlarının İkna Stratejileri: Dini Etkilerin Nitel Bir İncelemesi" başlıklı araştırma makalesinde ele alınıyor. Ve bir önceki sağlık bakanının kamuoyu önünde söz vermesine karşın, Sağlık Bakanlığının bugüne kadar ne kız ne de erkek çocuklarının aşılama programına dahil etmediği "insan papilloma virüsü" aşısı gündemimizdeki bir başka konumuz. Cemal Koçak ve Melis Çelebi Erkiliç, özellikle "sağlık hakkı" başlığında önemli

bir sorun alanı olarak kabul ettiğimiz bu konuyu "İnsan Papilloma Virüsü (HPV) Enfeksiyonları ve HPV Aşısında Güncel Yaklaşımlar" başlıklı derleme makale ile gündemimize taşıyor. Bu sayının son makalesinde İlayda Güzel ve Serap Durukan Köse, ABD sağlık sisteminin kısmen de olsa sosyalleştirilmesine ilişkin çalışmaların gerçekleştiği bir dönemi "Genel Yönetim Değişikliklerinin Sağlık Reformlarına Etkisinin Obamaca-re Üzerinden Değerlendirilmesi" başlıklı derlemede ele alıyor.

Son yıllarda şiddet, toplumsal rıza yaratmada refah artışının yerini aldı. Konunun ana vatani kabul edilen Avrupa da dâhil olmak üzere, dünya genelinde "İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi" artık "yok hükmünde" kabul ediliyor. Çünkü, kapitalizm krizde ve neoliberal politikalarla aşamayıp yeniden yaşamaya başladığı bu krizde varlığını sürdürebilmek için hükümetler, savaş dahil şiddetin bütün formlarını uyguluyor. Bu bağlamda, faşizm de bazı ülkelerde ideoloji, bazılarında parti, bazılarında da Türkiye'de olduğu gibi, bir rejim olarak 21. yüzyılda tekrar, ancak, yeni formuyla uygulamaya başlandı. Günümüz faşist rejimleri önceki yüzyıldakinden farklı olarak "seçim sandıkları" kaldırılmadan devam ediyor. O nedenle, içinde yaşadığımız rejimi "21. yüzyıl faşizmi" olarak adlandırmak mümkün. Bununla birlikte, mücadele alanında yapılması gereken önceki yüzyılda olduğu gibi, "birlikte mücadele". O nedenle hem siyasi parti ve yapıların hem yaşayabilmek için emek gücünü satmak zorunda olanların hem kadın hareketi, ekoloji hareketi, gençlik hareketi vb. hareketlerin hem demokratik kitle örgütlerinin hem farklı inanç gruplarının hem de farklı etnik kimliklerin birlikte planlayıp yürütecekleri anti faşist, anti kapitalist ve anti emperyalist mücadeleyi umut ediyoruz. Bu umuda tutunmak istiyoruz.